

Borsodi barangolások

Meghívót kaptam az őszszel Miskolcra, a „Borsodi ifjú olvasók hónapjára”. Rendhagyó meghívó volt: a kinyitott borítólappból 20 különféle meghívólap hullott ki, s mindegyik 4–5 rendezvényre invitált. Az áradatból a könyvtárávatá-

sok keltették fel figyelmemet: *10 új iskolai könyvtár megnyitását ígérték egy hónap alatt.* Vonzó program, egyszerre kelti fel érdeklődésünket az új intézmények iránt s a háttérben munkáló, szemléletet formáló erők iránt is.

Borsodi utazásaim naplójegyzetei nem tartanak igényt a hivatalos beszámolóok teljességére, tárgyilagosságára. Lehet, hogy elfogultak. Mentse gyengéiket, hogy csak afféle úti-jegyzetek.

Földrajzóra a tolcsvai könyvtárban

Sok olyan általános iskolában jártam már, amelyek hajdanvolt kastélyban, kúriában kapott helyet. Ilyen a tolcsvai is. Van azonban valami, amiben alighanem egyedül áll országunk toldott-foldott kastély-iskolái között: könyvtára a hajdani főúri könyvtár épen maradt, elegáns faburkoiatú termében talált otthonra.

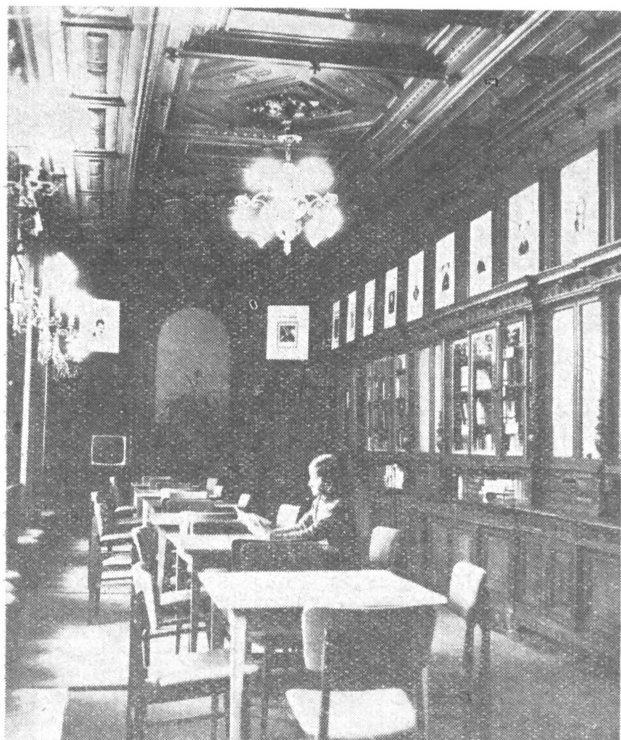
Ebben az ódon környezetben egy nagyon is korszerű kezdeményezésnek lehettem tanúja: a könyvtárban tartott, *önálló könyv- és irodalomhasználatra alapozott földrajzórának.* Az V. osztály tanulói kis munkacsoportokra osztva keresték meg és dolgozták fel a Tiszáról szóló irodalmat.

A könyvtárakban gyak-

ran látunk tanulócsoportokat, tanítási órát már jóval ritkábban, olyant pedig, amelyhez a könyvtár nemcsak a helyiséget adja, hanem a tanítás módszertani alapjait is meghatározza, s amelyen a tanulók önálló ismeretszerzése valósul meg egy új, korszerű oktatási módszer modelljét szolgáltatva, illyent épenséggel ritkán láthatunk.

Ezt az órát egy rátermett pedagógus, Kovács Dezső tartotta, a megye földrajzszakos vezető tanárai s kollégái előtt. „Te most bebizonyítottad nekem, hogy a gyermek önálló munkával is fel tud dolgozni egy új anyagot” — mondta egy kolléga az óra vezetőjének. — Ez az óra valóban bizonyított. Nem kevesebbet, mint hogy a könyvtár kiváló eszköze lehet az oktatásügy korszerűsítésének.

Tolcsvát példaként említettem. Borsod dicséretére szól, hogy más példákat is idézhettem volna. Megyaszón a nevelőotthon igazgatója tantestületének minden tagjától elvárja, hogy tanmenetükben néhány órát a könyvtárban tartott, önálló ismeretszerzésre épülő óraként tervezzenek. Sátorajújhelyen a könyvtár az anyanyelvi és irodalmi oktatás szaktantermének szerepét is betölti. Leninvárosban a 2. sz. általános iskola napközijének prog-

A tolcsvai általános iskola könyvtára

ramjában szerepel a rendszeres könyvtári foglalkozás, az iskolai és a városi könyvtárban egyaránt.

Aligha tudnánk ezeknek a kezdeményezéseknek a fontosságát túlbecsülni.

Közoktatásunk olyan új vé teszi. Ezek a kezdeményezések a könyvtárügy részéről még több figyelmet s még több segítséget érdemelnének, hiszen *valami új kezdődik velük*, Borsodban is, máshol is.

Abaújszántótól Leninvárosig — új iskolai könyvtárakban

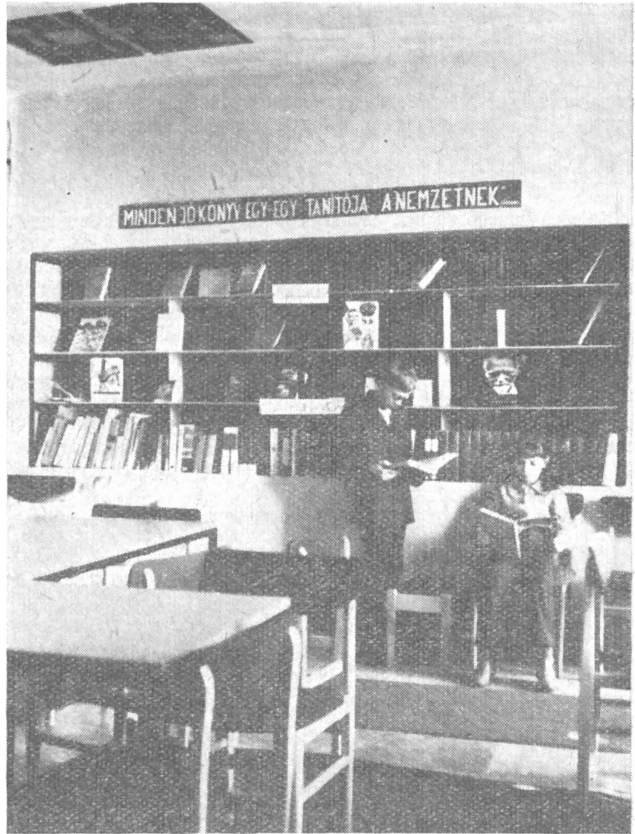
Ugyancsak cikáznia kellett Borsod megyében annak, aki az *Iffjú olvasók hónapja* alatt minden könyvtáratávon részt akart venni: egy hónap alatt tíz új iskolai könyvtárat nyitottak meg. Van közöttük gimnáziumi — *Leninvárosban* —, van középiskolai kollégiumi — *Ózdon* —, legtöbbjük az általános iskolai oktatást fogja szolgálni. S ezek között még nem szerepelnek a szakmunkástanuló intézetek könyvtárai, pl. Miskolcon a 101. és a 114. sz. intézeté, amelyekben egy országos akció keretében főfoglalkozású könyvtárosok álltak munkába, s amelyekben könyvtáranként 50 000 Ft-os állománygyarapítási hozzájárulással alapozták meg a gyűjteményt.

Milyenek az új könyvtárak?

A népszerűsítő kiadványok *mintakönyvtárak*nak nevezik őket. Én úgy gondolom, hogy a megyei iskolai könyvtárügyének nagyobb megtisztelése az az álláspont, amit *Godó Ferencné*, az iskolai könyvtárak szakfelügyelője fejtett ki: Borsodban csak azt az intézményt tekintik valójában könyvtárnak, ahol

helybenolvasásra is alkalmas szabadpolcos térben, válogatott és állandóan fejlesztett állománnyal, legalább részfoglalkozású (órakedvezményes) könyvtáros foglalkozik.

Szembetűnő volt, hogy mennyi egyéni leleménnyel alakították ki a *könyvtár-*

A leninvárosi 2. sz. általános iskola könyvtára

termeket, kevésbé fontosnak ítélt helyiségek átalakításával, példát mutatván arra, hogy az iskolai könyvtár az általánosan mostoha viszonyok között is megteremthető. Több helyen, pl. *Mezőcsáton* is, izléseles berendezés készült a tanárok és a diákok társadalmi munkájával.

Az *állomány* gazdagításában Borsodnak bőven tennivalója, hiszen az egy tanulóra jutó kötet-szám még messze elmarad

az országos átlagtól. (Egy általános iskolásra a mekkéjében 2,1 kötet, országosan 2,7 kötet jut, s az Irányelvek szerint legalább 5 kötet szükséges; a középiskolákban a megyében 12,2, országosan 16,4 kötet jut egy tanulóra.) Az új könyvtárak egyelőre nem állományuk gazdagságával vagy teljességével tűnnek ki, hanem azzal, hogy szigorúan megrostáltak, rendezettek, példásan fel vannak tárva. További *rend-*

szeres fejlesztésük jövőjük kulcskérdése.

A *könyvtárosokkal* beszélgetve általában az új utat törők jellegzetes ma-

gatartása sugárzik róluk. Sajnos, néha ott is úttörők, ahol jól kiépített közlekedési útvonalon kellene járniuk. Panaszkodnak, hogy

nincs olyan kézikönyv, mely az iskolai könyvtárosok legegyszerűbb ismereteit összefoglalná. Valóban, miért nincs?

Miskolc, Fazekas utca — avagy szükségből erény

A Fazekas utcai általános iskolában kettős funkciójú könyvtár: iskolai és gyermekkönyvtár működik, a városi könyvtár és az iskola közös fenntartásában. 1968-ban a *Könyvtáros* adott hírt indulásáról, azóta, fél évtized távlatából már határozottan megítélhetjük e rendhagyó intézmény életrealitását.

A rend és otthonosság jóleső harmóniáját nyújtó könyvtárban először is az adatok készítenek elismerésre. Állománya 6000 kötet, egy iskolásra 6,3 kötet jut (emlékeztetőül: a megyei átlag 2,1) és az iskola 950 tanulója közül 763 beirat-

kozott olvasó — szinte minden gyermek, aki már tud olvasni. *Szabó Edit*, a könyvtáros — korábban az iskola igazgatóhelyettese — arról beszél, milyen eredményesen illeszkedik bele a könyvtári tevékenység az iskola oktató-nevelő munkájának egészébe. *Kisgyörgy István*, az iskola igazgatója szintén az iskolai munka egyik legfontosabb tényezőjeként tartja számon ezt a közös fenntartású intézményt, bizonyos területeken pedig — pl. a fizikai dolgozók gyermekeinek segítségével — egyenesen a legnagyobb hatású intézménynek mondja.

Az iskolai és a közművelődési funkciót egyszerre betöltő könyvtárak létét tulajdonképpen az *Irányelvek* „legalizálták”, kimondván, hogy „szükség szerint az iskola és a közművelődési könyvtár közösen biztosíthatja egy-egy városrész, lakóterület gyermek-lakóinak könyvtári szolgáltatását”. A „szükség szerint” kifejezés sokakban holmi sanyarú szükségmegoldás képzetét kelti. A Fazekas utcai, a megye egyik legkiválóbb iskolai könyvtára elgondolkoztató példa arra, hogy a „szükség szerinti” megoldás egyben a *legjobb megoldás* is lehet.

Az autóban — Leninváros és Miskolc között

Három útitársam a hazafelé haladó autóban (véletlenül? hadd tekintsem jelképesnek!) a megyei tanács művelődésügyi osztályának munkatársa, *Sajó László*, a megyei könyvtár igazgatója, *Hubay László* és az iskolai könyvtárak szakfelügyelője, *Godó Ferencné* volt. A frontátörésnek is beillő siker okát kutattuk, szervezeti kérdésekről beszélgettünk.

Az eredmények legfőbb feltétele, hogy a *megyei tanács őszintén magáénak érezze az iskolai könyvtárügyet*, ez volt a kiinduló-

pont. És természetesen a pedagógusok, az iskolaigazgatók szemléletmódja is döntő tényező. De mindjárt hozzátették, hogy a valóban korszerű iskolai könyvtár létrehozása szakértelmet, tapasztalatot és munkaerőt kíván, s mindez feltételezi a tapasztaltabb közművelődési könyvtárhálózat segítségét. *Hubay László* egyik gondja éppen annak a határvonalnak a meghúzása, ahol ez a segítség még nem válik a saját munka hátráltatójává.

Borsod megyében az iskolai könyvtárak szakfel-

ügyelője a *megyei könyvtár keretében* működik. Ez nem csak formai kérdés: ő maga vallja, hogy az eredményeket nem tudta volna elérni a tanácsi könyvtárhálózat szilárd „hátszaga” nélkül. Régi kérdést bolygattunk meg ezzel: a megyei iskolai könyvtári szakfelügyelet helyét. Gyümölcssejtről ítélnék meg a fákát: a borsodi eredmények szerint ez a szervezeti megoldás is célravezető. Annyi mindenképpen vitathatatlan, hogy a siker egyik záloga a két könyvtári hálózat szoros együttműködése.

Szerencsre, Bocskai gimnázium

Szerencsre úgy látszik, gyakran vissza kell térni. A gimnázium korszerű, elegendő épületében levő könyvtár már egy évvel ezelőtt is egyike volt a megye legszebb, legmodernebb iskolai könyvtárainak. Az-

óta alapterülete csaknem kétszeresére növekedett, s ma már az ország legszebb iskolai könyvtárai közé tartozik.

A megújulás, a meg-nem-állapodás jelképe lehetne ez az intézmény. A felkel-

tett igények szétfeszítik a régi kereteket, s az új keret megtelik korszerű tartalommal. Miközben a könyvtár körültekintő tudatossággal készül fel az iskola diktálta várható igényekre, észrevétlenül maga is az

igények irányítójává válik. „A könyv az iskola lelke” — hirdeti *Comenius* nyomán a kölcsönzópult feletti felirat. (E könyvtár lelke pedig — s így egy kicsit az iskoláé is — a könyvtáros: *Hajagos László* tanár úr.)

Ebben az új, korszerű iskolaépületben az igazgató sok mindenre lehetne jogosan büszke. Úgy tűnik, a könyvtárára a legbüszkébb. Nemcsak jó gazda: *értő gazda* is. „Legfőbb törekvésünk: a könyvet bevinni az órára, az órát pedig bevinni a könyvtárba” — ezzel a tömör, szellemes fordulattal fogalmazta meg programját a televízióban tett nyilatkozatában a Pedagógusok Fórumán.

Képzeltben összegyűjtöm itt közös tapasztalatcserére az új könyvtárak könyvtárosait, fenttartóit. Ha ennek a könyvtárnak példáját követve nem az önelégülten pihenők számát növelik, biztosítva van jövőjük.

Katsányi Sándor

A szerencsi *Bocskai István Gimnázium* könyvtára
(*Bucsi Jenő* felvétele)

Kitüntetések

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa *Révész Ferencnek*, a Fővárosi *Szabó Ervin* Könyvtár igazgatójának, az MSZMP Központi Bizottsága tagjának, a munkásmozgásban kifejtett több évtizedes tevékenysége elismeréséül, 60. születésnapja alkalmából a **MUNKA VÖRÖS ZÁSZLÓ ÉRDEMRENDJE** kitüntetést adományozta. A kitüntetést *Losonczy Pál*, az Elnöki Tanács elnöke adta át. Megjelent a kitüntetés átadásán *Pullai Árpád*, az MSZMP Központi Bizottságának titkára és *Cseterki Lajos*, az Elnöki Tanács titkára is.

A művelődésügyi miniszter az IFLA és a FID nemzetközi könyvtáros szervezetek Budapesten lebonyolított közgyűlései és kongresszusai alkalmából kifejtett tevékenységükért *dr. Dienes Gedeonnának*, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára osztályvezetőjének, *dr. Szepesi Zoltánnak*, az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ osztályvezetőjének A SZOCIÁLISTA KULTÚRÁÉRT kitüntetést adományozta; *dr. Daróczy Sándornét*, *Ben-*

cze Károlynét, *Futala Tibort*, *dr. Nagy Lászlónét*, *Verseghi Györgyöt*, *Zircz Pétert*, a Művelődésügyi Minisztérium főelőadóit **DICSÉRET**BEN részesítette; *Godó Ferencnének*, Borsod-Abaúj-Zemplén megye iskolai könyvtári szakfelügyelőjének a megye korszerű iskolai könyvtárainak szervezése terén végzett kiemelkedő munkája elismeréséül az **OKTATÁSÜGY KIVÁLÓ DOLGOZÓJA** kitüntetést adományozta.